

DE GRÖNA/EFA-GRUPPENS
FÖRSLAG FÖR EN
MÄNNISKO- OCH
✿ **RÄTTIGHETS-**
BASERAD ✿
EU-POLITIK FÖR
INRE SÄKERHET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

En grön vision för Europas inre säkerhet	3
Förslag	5
1. Öka samarbetet och prioritera bekämpningen av ekonomisk brottlighet	5
2. Oberoende granskning av rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter i EU:s befintliga säkerhetspolitik, inklusive förordningar, direktiv och finansiering	6
3. Förhandsutvärderingar och konsekvensbedömningar med avseende på rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter för alla nya lagstiftningsförslag	6
4. Säkerställa rättigheter och upprättelse för alla typer av brottsoffer	7
5. Säkerställa att myndigheterna inom EU-rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF) arbetar strikt inom ramen för EU:s värderingar och grundläggande rättigheter	7
6. Informationsutbyte och ömsesidigt erkännande kräver både effektivitet och skyddsmekanismer	8
7. Säkerställa högsta möjliga normer för grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen på säkerhetsområdet	9
8. Respekt för rätten till försvar och högsta normer för fängelseförhållanden	10
9. Tydligt ramverk för användning av digitalisering och användning av artificiell intelligens	11
10. Säkerställa att samarbetet med tredjeländer är förenligt med de grundläggande rättigheterna	12
11. Sätta stopp för polisvåld och diskriminering i EU	13
12. Brottsbekämpande myndigheter måste föregå med gott exempel	14
13. En EU-budget för inre säkerhet som är förenlig med de grundläggande rättigheterna	15
Sammanfattning av kraven från De Gröna/EFA	16
Metodik	18
Bilaga: Förteckning över intressenter som tillfrågats	19

EN GRÖN VISION FÖR EUROPAS INRE SÄKERHET

De Gröna/EFA har traditionellt inte varit synliga och tagit plats inom inrikes frågor och inre säkerhet, varken i Europaparlamentet eller på nationell nivå. Dessa områden har under de senaste decennierna främst dominerats av konservativa och högerextrema partier. Vidare ser vi att även socialistgruppens ministrar och kommissionärer för inrikes frågor tenderar att luta åt det repressiva hållet. Vi står inför allt större utmaningar från högerextremister och organiserad brottslighet och det blir allt tydligare att polisen har en viktig roll i försvaret av vår demokrati mot angrepp från sådana som vill tysta röster som verkar för feminism, antifascism och medborgerliga rättigheter. För att vi ska kunna försvara de grundläggande rättigheterna mot näthat krävs allmänna säkerhetstjänster som agerar lika effektivt på nätet som utanför. I och med detta förnyade intresse vill vi inte låta konservativa och högerextrema partier dominera debatten och lämna progressiva krafter i försvarsläge. Detta dokument är ett svar på dessa utmaningar.

Under de senaste 22 åren har området med frihet, säkerhet och rättvisa breddats och fördjupats utifrån en säkerhetsbaserad agenda som låg till grund för unionens politiska och lagstiftande åtgärder efter terrorangreppen i New York och Washington DC 2001 och i ännu högre grad efter dem i Paris 2015 och Bryssel 2016. Europeiska unionen (EU) och medlemsstaterna har antagit flera lager av lagstiftning om allt från skapandet av ett flertal säkerhetsdatabaser till fortsatt expansion av EU-organens behörigheter inom rättsliga och inrikes frågor¹. Dessa breda åtgärder har successivt skapat ett system av övervakningsåtgärder där effektiva riktade och sociala åtgärder saknas. Parallellt med detta har det straffrättsliga samarbetet utvecklats genom antagandet av en rad instrument för ömsesidigt godkännande² som har möjliggjort i det närmaste automatiskt erkännande av straffrättsliga beslut som utfärdats av medlemsstaternas domare och åklagare. Nyligen har även nya former av privat-offentlig samverkan som möjliggör brottsbekämpande myndigheters tillgång till och insamling av uppgifter skapats på EU-nivå.

Medan den stordatabaserade säkerhetspolitiken har fått full uppmärksamhet har de brottsbekämpande myndigheternas grundarbete och den sociala sammanhållningen fått lida. En konservativ finanspolitik har lett till att finansieringen av polis och rättsväsende samt utrustning, utbildning och arbetsförhållanden har stagnerat. Socialtjänsterna har drabbats hårt av underfinansieringen, vilket har bidragit till social utsatthet som kan leda till ökad brottslighet. Den pågående nedmonteringen av finansieringen av offentliga tjänster som förknippas med såväl nyliberal politik som avsaknad av helhetsgrepp förhindrar effektiv bekämpning av ekonomisk och narkotikarelaterad brottslighet. Detta har även lett till att polisstyrkor har blivit tvungna att åta sig uppdrag som är resultatet av bristande socialt bistånd, såsom att ta hand om hemlösa personer eller personer med missbruk.

Under de senaste valperioderna har De Gröna/EFA-gruppen bidragit med avgörande insatser för utvecklingen av unionens roll inom säkerhet och straffrätt. Vårt arbete har gjort skillnad genom säkerställandet av konkreta och effektiva åtgärder för att ta itu med allvarlig brottslighet på EU-nivå samtidigt som vi säkerställer bättre skydd av grundläggande rättigheter och efterlevnad av EU-lagstiftningen om dataskydd. Vi anser att det finns många effektiva sätt på vilka EU kan och bör investera mer för att öka säkerheten och bekämpa brottslighet, till exempel genom ökat samarbete bland medlemsstaterna i kampen mot korruption, penningtvätt och ekonomisk brottslighet, inbegripet genom att stärka den roll som Europeiska åklagarmyndigheten och rättsliga aktörer spelar på detta område i medlemsstaterna samt öka samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter. Samtidigt beivtar vi kritiskt hur EU:s politik för inre säkerhet i allt högre och oproportionerlig

1 Denna agenda etablerades i olika faser – från principen om tillgången till information och antagandet av avtal om passageraruppgifter, till interoperabilitet hos databaser som rör migration, gränsbevakning och asyl samt deras sammankoppling med brottsbekämpande myndigheters databaser, följt av förlängda datalagringsperioder och utvecklandet av automatiserat datautbyte för polisiärt samarbete genom Prüm II – vilket följde efter terrorangreppen.

2 Med början i den europeiska arresteringsordern.

grad fokuserar på övervakning och kriminalisering av specifika grupper och kategorier av individer, inklusive migranter, asylsökande, etniska minoriteter och civilsamhällesaktörer. Den gradvisa ökningen av utrednings- och åtalsmyndigheternas befogenheter och möjlighet att använda teknik och data i kampen mot terrorism och brottslighet på unionsnivå visar att brottsbekämpning och inre säkerhet i många fall har fått företräde före målet att garantera grundläggande rättigheter och främja bättre sätt att tillämpa straffrätten. Behörigheterna och befogenheterna inom inre säkerhet har utvidgats väsentligt, men detta har inte skett jämsides med stärkta rättssäkerhetsgarantier avsedda att skydda brottsoffers och brottsmisstänkta grundläggande rättigheter i denna nya verklighet. Vidare stämmer inte det allmänna antagandet om att skyddet som ges av EU-medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och rättssystem är likvärdigt samt att rätten till straffrättsligt försvar skyddas på ett adekvat och likvärdigt sätt i hela EU. Detta förvärras ytterligare av rättsstatsprincipens tillbakagång i flera EU-länder.

Vi anser att den befintliga lagstiftningen, diskursen och agendan som rör inre säkerhet inte rör sig i rätt riktning. **Vi vill använda vår erfarenhet och expertis för att åtgärda dessa brister och föreslår ett förändrat narrativ som på ett realistiskt sätt kan åtgärda de flerdimensionella aspekterna av brottslighet och säkerhet.** Hittills har säkerhetsagendan hos EU:s medlagstiftare huvudsakligen prioriterat politik- och lagstiftningsinsatser som syftar till att stärka skyddet av gränserna samt åtgärda irreguljär migration genom övervakning och begränsning av rörligheten. EU-initiativ som rör frihet och rättvisa har istället negligerats.³

Mot denna bakgrund har det visat sig att konceptet "säkerhet" ofta inte har definierats tydligt eller förstås på djupet samt att dess komplexitet inte har beaktats. Allt för ofta används en ensidig och kortsiktig vision av säkerhet. Vad betyder det att känna sig säker? Är känslan samma för alla? Vad innebär det ur brottsbekämpningsperspektiv att tillhandahålla säkerhet? Hur kan EU säkerställa att säkerheten går hand i hand med rättvisa när det kommer till brottslighet?

Vi menar att säkerhet är en social konstruktion som innefattar många faktorer. Säkerhet från brottslighet med avseende på rättsliga och inrikes frågor är en komponent i dessa faktorer, men inte den enda. Kampen för säkerhet bör därför inte endast handla om att bekämpa själva brottsligheten, utan bör innefatta att ta itu med dess grundorsaker. En reaktiv hantering av brottslighet kommer inte att lösa säkerhetsproblemet. Kriminalisering av vissa grupper av individer på grund av deras immigrationsstatus, etniska ursprung eller etnicitet riskerar att öka klyftorna och intoleransen i våra samhällen. Brottslighetens orsaker är väldokumenterade och bör bemötas på ett lämpligt sätt i EU:s politik. Utan att bekämpa grundorsakerna och komplexa anledningar samtidigt som vi tar hänsyn till behovet av att säkerställa den sociala sammanhållningen samt skyddar rättigheter och tar itu med behoven hos drabbade samhällsgrupper kommer politiken för inre säkerhet att misslyckas. **EU behöver ett evidensbaserat säkerhetskoncept som är föremål för demokratisk granskning och ökad ansvarsskyldighet, enligt förslaget i detta dokument. Vi förespråkar ett paradigmskifte mot en progressiv och rationell politik för säkerhet, polisväsende och brottsbekämpning som bygger på fakta istället för att övervaka medborgare utan anledning och ge säkerhetsmyndigheter överdrivna befogenheter.**

Vi måste dock vara försiktiga så att vi inte utvidgar säkerhetsnarrativet till andra politikområden eftersom det oftast används för att legitimera extraordinära åtgärder. Vi måste komma ihåg att rätten till frihet och säkerhet i artikel 6 i stadgan om de grundläggande rättigheterna⁴ inte är någon slags "superrättighet" som skulle innebära att säkerheten är viktigare än andra grundläggande rättigheter. Denna rättighet i stadgans artikel 6 är ett skydd mot orimliga eller oproportionerliga intrång från statens sida i vårt privatliv.

I detta dokument förklarar vi vår syn på säkerheten under de kommande åren. Vi ger även konkreta politiska förslag. Vi tar inte upp specifika typer av brottslighet, utan vi identifierar tvärgående och övergripande frågor som rör alla brottsområden och ger tvärgående förslag som ska tillämpas på alla brottsområden. Detta dokument är även avsett att hjälpa oss att skapa vår agenda från början av nästa mandatperiod och mandat för Europaparlamentet.

3 Den förändrade ordalydelsen från "område med frihet, säkerhet och rättvisa" såsom i avdelning V i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU) till bara "säkerhet" är talande i detta hänseende.

4 https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_sv.pdf

FÖRSLAG

1

Öka samarbetet och prioritera bekämpningen av ekonomisk brottslighet

Korruption och andra typer av organiserad brottslighet kostar många européer möjligheter i livet, förstör affärsverksamheter och orsakar ekonomisk skada till och med för hela regioner. De Gröna/EFA vill bekämpa organiserad och ekonomisk brottslighet så effektivt som möjligt. Vi är kritiska mot att begränsade offentliga medel för EU:s inre säkerhet slösas på en politik som i allt högre och oproportionerlig grad fokuserar på övervakning och kriminalisering av grupper och kategorier av individer med mindre ekonomiska resurser och politisk makt, inklusive migranter, asylsökande, etniska minoriteter och civilsamhällesaktörer, samtidigt som vi ändå inte åttalar dem som organiserar och drar störst vinning av brottsligheten i så hög grad som vi skulle kunna. Många alternativa vägar för att garantera säkerheten och bekämpa brottsligheten, i synnerhet den ekonomiska brottsligheten, har utforskats otillräckligt och bör utnyttjas mer av EU. Vi anser att **EU bör skifta fokus till ökade åtgärder för bekämpning av allvarlig och ekonomisk brottslighet**, såsom korruption, organiserad brottslighet och penningtvätt, vilka utgör nödvändiga grundförutsättningar för alla andra typer av dödlig brottslighet och har allvarliga socioekonomiska konsekvenser för samhället och vår ekonomi. **Detta kräver att resurserna omfördelas**; från massövervakning av till största delen oskyldiga individer till riktade åtgärder där det finns misstanke om brott. Detta ökade fokus på att åtgärda allvarlig och ekonomisk brottslighet kräver även att värdefulla resurser omfördelas från andra delar av straffrätten som är mindre effektiva, såsom bekämpning av användningen av (lätt) narkotika. **Vi vill investera i ytterligare forskning som rör legalisering av (lätt) narkotika, inte bara för att öka narkotikapolitikens effektivitet, utan också för att frigöra brottsbekämpande myndigheters kapacitet till utredning av allvarligare brott.** Medan betydande ekonomiska resurser och personalresurser för närvarande satsas på insamling av stora datamängder är utbytet av specifik information i konkreta fall för att hjälpa polisens utredningar ofta långsammare än det skulle kunna vara. Med begränsade resurser måste stödet till specifika utredningar prioriteras över insamlingen av stordata för abstrakta mål.

Polismyndigheter och straffrättsliga aktörer i unionen har för närvarande tillgång till effektiva åtgärder som kan användas i kampen mot brottslighet som påverkar våra samhällen negativt, inklusive miljöbrott, korruption, penningtvätt och finansiering av terrorism samt sådant som påverkar EU:s ekonomiska intressen.

Skapandet av Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) var en viktig reform för att stärka rättsväsendet i EU. Eppo har redan fler ärenden än personal som kan följa upp dem ordentligt. **Eppo bör utrustas bättre för att säkerställa behörighet i alla ärenden där EU:s ekonomiska intressen påverkas av till exempel organiserad brottslighet. Vi anser även att deltagandet i Eppo ska vara obligatoriskt för alla medlemsstater som vill utnyttja EU-medel.** Det är nödvändigt med ett ökat samarbete mellan medlemsstaterna i kampen mot korruption, penningtvätt och ekonomisk brottslighet samt en stärkt roll för rättsliga aktörer på detta område i medlemsstaterna. Kommissionens förslag till ett EU-direktiv om korruptionsbekämpning tar välkomna steg mot att åtgärda korruptionen genom harmonisering av straffrätten. Det måste innefatta försök att muta politiker samt politiker som tar emot mutor. Både medlemsstaterna och EU-institutionerna måste omfattas. För att denna kamp verkligen ska bli effektiv måste detta ske jämsides med andra åtgärder, såsom ökad användning av villkorlighetsordningen och andra villkorlighetsverktyg avsedda att skydda EU:s ekonomiska intressen.

2

Oberoende granskning av rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter i EU:s befintliga säkerhetspolitik, inklusive förordningar, direktiv och finansiering

Som en preliminär punkt **vill vi att Europeiska kommissionen ska utföra en noggrann och utförlig utvärdering av den befintliga lagstiftningen**. Det finns redan studier av denna typ som kan användas som grund för granskningen.⁵ Denna process bör innefatta civilsamhällets organisationer, den akademiska världen och myndigheter som arbetar inom rättsliga och inrikes frågor. Under de senaste tjugo åren har många förslag lagts fram och antagits på europeisk nivå för att sedan införlivas och genomföras på nationell nivå. Vi anser att nyckeln är att bedöma deras genomförande på nationell nivå, deras kostnadseffektivitet, deras effekt både med avseende på eftersträvat mål och inverkan på grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen, men även hur konsekventa de är i den europeiska arkitekturen för inre säkerhet. Detta är även viktigt för att säkerställa att de möjligheter som redan finns enligt befintliga rättsliga ramar, till exempel inom gränsöverskridande samarbete, utnyttjas effektivt innan lagar som ytterligare utvidgar sådana befogenheter införs.

Vi vill påminna om att kommissionen tillämpar "utvärdera först"-principen. Enligt denna princip är en utvärdering av tidigare lagstiftning nödvändig för att säkerställa att alla politiska beslut innefattar lärdomar från tidigare EU-åtgärder. Vidare är en utvärdering obligatorisk enligt budgetförordningen för alla program och aktiviteter som medför betydande totala utgifter⁶, vilket ofta är fallet för EU:s säkerhetspolitik. Nödvändigheten, proportionaliteten, effektiviteten, den rättsliga överensstämmelsen och förenligheten med grundläggande rättigheter måste grundligt säkerställas i EU-initiativen.

3

Förhandsutvärderingar och konsekvensbedömningar med avseende på rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter för alla nya lagstiftningsförslag

I enlighet med föregående förslag bör Europeiska kommissionen på förhand utföra utvärderingar och konsekvensbedömningar med avseende på rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter för alla nya lagstiftningsförslag som ska publiceras. På senare tid har initiativ ofta presenterats utan någon detaljerad förhandsbedömning av rättsliga och samhällsliga konsekvenser samt deras inverkan på grundläggande rättigheter, inklusive skyddsmekanismer för integritet, rättvisa rättegångar och icke-diskriminering. Det bör också alltid finnas en bedömning av huruvida nya initiativ verkligen är nödvändiga eller om samma mål kan uppnås genom effektivare tillämpning av befintliga lagar.

En utförlig och transparent samrådsprocess bör alltid äga rum. Man bör vara noga med att hålla breda samråd med civilsamhällesorganisationer, inklusive intressenter som företräder marginaliserade grupper, för att säkerställa att alla perspektiv lyfts fram och att de nya förslagen inte skulle få negativa konsekvenser för de mänskliga rättigheterna hos människor i utsatta situationer. Arbetsgrupper med intressenter som ordnats av Europeiska kommissionen bör vara öppna och transparenta för att möjliggöra en bred dialog bland säkerhetsaktörerna.

5 Fondazione Brodolini, Fundamental rights review of EU data collection instruments and programmes (Granskning av grundläggande rättigheter EU:s datainsamlingsinstrument och program) https://www.fondazionebrodolini.it/sites/default/files/final_report_0.pdf

6 Europeiska kommissionen, Better Regulation Guidelines (Riktlinjer för bättre lagstiftning), 2021, s. 24. Tillgänglig här: https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf

Säkerställa rättigheter och upprättelse för alla typer av brottsoffer

Inget samhälle kan förhindra all brottslighet, men offentliga myndigheter kan säkerställa att alla brottsoffer erkänns, skyddas och får upprättelse samt att deras rättigheter tillvaratas.

I det befintliga ramverket⁷ fastställs miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt erkännandet av brottsoffer. Tyvärr genomförs dessa bestämmelser i låg grad⁸ på nationell nivå, med väsentliga klyftor och skillnader mellan medlemsstaterna. Fokus bör främst läggas på genomförande och tillämpning av befintliga bestämmelser för att säkerställa lämpligt genomförande av brottsoffers rättigheter i alla medlemsstater. EU:s ökande behörighet och befogenheter inom säkerhet och straffrättsligt samarbete måste matchas av ett starkt och harmoniserat ramverk för brottsoffrens rättigheter.

Det nyligen offentliggjorda direktivet⁹ är ett steg i rätt riktning, men dess tillämpning på nationell nivå och dess omfattning behöver stärkas. Vi ställer oss positiva till att texten i direktivet omfattar alla brottsoffer, inklusive odokumenterade migranter och frihetsberövade personer, men vi bör säkerställa att särskild uppmärksamhet läggs vid brottsoffer i utsatta grupper eller personer i utsatta situationer. Förenlighet med texter i andra sektorer måste säkerställas, och mänskliga och ekonomiska resurser för stöd till brottsoffer måste garanteras. Ökad uppmärksamhet bör läggas vid personer som utsätts för brott som utförs av offentliga myndigheter, inklusive polisvåld.

Vi anser att retributiv rättvisa inte är den enda åtgärden som brottsoffer förväntar sig, och att vedergällning inte ska användas med förevändningen att det skyddar brottsoffer. **Vi vill se ett brottsoffercentrerat arbets-sätt som omfattar starkare fokus på gottgörelse och upprättelse som främst utvecklar ytterligare mekanismer för reparativ rättvisa, vilket har bevisats vara mycket effektivt ur brottsoffrens perspektiv liksom för brottsdömda personer och samhället i stort.**

Vi vill bistå EU-medlemsstaternas nationella jurisdiktioner i deras jakt på personer som begått folkrättsbrott såsom folkmord eller krigsbrott enligt principen om universell jurisdiktion. Vi vill även ytterligare stärka de rättsliga och institutionella ramverken på detta område, inklusive genom att lägga till dessa brott på förteckningen över EU-brott och genom att stödja Eurojust-nätverket mot folkmord.

Säkerställa att myndigheterna inom EU-rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF) arbetar strikt inom ramen för EU:s värderingar och grundläggande rättigheter

Det europeiska polisiära och straffrättsliga samarbetet har ökat under de senaste tjugo åren och EU-myndigheter inom rättsliga och inrikes frågor har fått fler behörigheter och befogenheter. Vi ser positivt på det stärkta samarbetet eftersom det säkerställer större effektivitet och informationsutbyte, men vi bör

7 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF. Andra EU-akter om brottsoffers rättigheter: direktiv 2004/80/EG (om ersättning till brottsoffer), förordning 606/2013/EU (om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor) och direktiv 2011/99/EU (om den europeiska skyddsordern). EU har även antagit flera instrument som handlar om behoven hos offer för vissa typer av brottslighet (såsom offer för terrorism, människohandel, sexuellt utnyttjande av barn eller betalningsbedrägerier vid kontantlösa transaktioner). Den 8 mars 2022 antog kommissionen ett lagstiftningsförslag om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Se [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747432/EPRS_BRI\(2023\)747432_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747432/EPRS_BRI(2023)747432_EN.pdf)

8 Europeiska kommissionen, brottsoffers rättigheter: Kommissionen uppmanar 9 medlemsstater att fullt ut genomföra EU-lagstiftningen, juli 2019 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/inf_19_4251

9 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv av den 12 juli 2023 om ändring av direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0424>.

säkerställa att EU-myndigheterna övervakas korrekt och att deras aktiviteter granskas. De bör också bli ansvarsskyldiga gentemot Europaparlamentet. Vi bör undvika europeisk "tvätt" – aktiviteter som inte är lagliga på nationell nivå eller är strängt reglerade ska inte vara mer flexibla på europeisk nivå. EU-myndigheterna bör föregå med gott exempel och visa största möjliga transparens och ansvarsskyldighet. Grundläggande rättigheter och en etikultur bör vara våra vägledande principer. Vi har sett vart systemisk brist på respekt för europeiska värderingar och principer kan leda i fallet med gränskontrollmyndigheten Frontex. Liknande situationer måste undvikas i framtiden.

Innan myndigheters mandat revideras bör Europeiska kommissionen utvärdera befintliga behörigheter för att identifiera potentiella brister som behöver kompletteras och förbättras. Detta bör göras regelbundet. Precis som på nationell nivå måste myndigheter involverade i brottsbekämpning genomgå demokratisk granskning. Granskning av den nationella polisen innebär vanligtvis att en ansvarig minister hålls ansvarsskyldig av ett parlament som kan kalla hen och inleda granskningskommittéer som vid behov kallar personer och begär ut dokument. Granskningen av det polisiära samarbetet i EU fokuserar för närvarande på verkställande direktörer som ansvarar inför 27 ministrar som i sin tur blir kontrollerade av 27 nationella parlament och innefattar Europaparlamentet i ett mycket löst samarbete, med sammanträden två gånger per år. Den parlamentariska kontrollen på EU-nivå måste vara lika snabb, effektiv och kraftfull som på nationell nivå för att säkerställa lika hög effektivitet och kvalitet i arbetet på EU-nivå som på nationell nivå. Vi bör stärka befogenheterna hos den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol (JPSG-Europol) och förbättra dess granskningar, inklusive genom tillgång till dokument som är avgörande för att möjliggöra noggrann granskning. När en myndighet agerar utanför sitt mandat ska dessa felaktigheter inte de facto legaliseras i efterhand. **För att öka parlamentets kontroll över EU:s RIF-myndigheter föreslår vi att Europaparlamentet ska få en bindande röst när verkställande direktörer utses istället för bara möjlighet att ge ett utlåtande, vilket är fallet för Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten.¹⁰ På EU-nivå bör vi ta lärdom av bästa praxis på nationell nivå: Europaparlamentet bör välja en person som övervakar det europeiska polisiära samarbetet, Europol osv. till exempel så som De gröna har lyckats inrätta i Tyskland. Denna "poliskommissionär" fungerar som en permanent kontrollmekanism och kontaktpunkt för potentiella offer för polisiära åtgärder (eller avsaknad av åtgärder). På så vis kan poliser kontakta någon som inte finns i deras direkta hierarki och därmed är involverad i deras framtida steg i karriären.**

När en RIF-myndighet anses ha kränkt de grundläggande rättigheterna vid genomförandet av sitt mandat eller i sin dagliga verksamhet bör Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, i egenskap av EU:s budgetmyndigheter, vidta lämpliga åtgärder såsom att inte bevilja ansvarsfrihet för budgeten och/eller placera vissa delar av myndighetens budget i en reserv där detta inte påverkar medborgarnas dagliga säkerhet. Denna reserv skulle frigöras när RIF-myndigheten återigen efterlever sin skyldighet att respektera grundläggande rättigheter.

6

Informationsutbyte och ömsesidigt erkännande kräver både effektivitet och skyddsmekanismer

Under alldeles för lång tid har informationsutbytet mellan nationella polisväsenden varit för långsamt och mödosamt. Alldeles för ofta har informationsförfrågningar som rör brottsmisstänkta väntat på svar inte bara i några dagar utan några veckor eller månader. Även terrorangrepp hade kanske kunnat förhindras om informationsutbytet hade fungerat bättre. Snabba svar – såväl positiva som negativa – måste bli en skyldighet och det måste finnas tillräckligt med personal för att säkerställa detta. Effektiviteten får dock inte ske på

¹⁰ Briefing från Europaparlamentets utredningstjänst. The European Parliament's appointing powers (Europaparlamentets tillsättningsbefogenheter) (maj 2021) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690613/EPRS_BRI\(2021\)690613_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690613/EPRS_BRI(2021)690613_EN.pdf)

bekostnad av tillräckligt skydd av de grundläggande rättigheterna. Under de senaste 15 åren har trenden varit att ge polismyndigheterna tillgång till allt mer uppgifter, inklusive uppgifter som inte initialt har kopplingar till ett brott eller en utredning. Detta omfattar passageraruppgifter för flygtrafiken genom passagerarnas namn, uppgifter i gränsövervakningsdatabaser (visuminformationssystem, inresa/utresa, Etias osv.), genetiska uppgifter (DNA) och fordonsregistreringsuppgifter. Ofta lagras uppgifterna i upp till fem år för alla passagerare eller resenärer, utan någon initial misstanke. Domstolen har redan i flera fall fastslagit att sådan lagring och tillgång till uppgifter som inte kopplas till misstankar bryter mot stadgan om de grundläggande rättigheterna. De Gröna/EFA har konsekvent motsatt sig sådan massövervakning och kommer att fortsätta kampen mot ett utvidgande bland annat till ansiktsgenkänningsdatabaser.

Kopplat till detta finns det även en ökande tendens att ge polismyndigheter i en medlemsstat gränsöverskridande tillgång till uppgifter som innehas i en annan medlemsstat. Detta handlar om allt från uppgifter som innehas av polismyndigheterna själva (Prüm och relaterade ramverk) till uppgifter som innehas av privata företag i en annan medlemsstat (utlämnandeorder för elektronisk bevisföring). Dessa lagar antas ofta utan något skydd mot felaktig användning av dem.

Sådant automatiskt utförande av gränsöverskridande åtgärder finns även på andra områden, till exempel den direkt gränsöverskridande effekten av beslut om avlägsnande av terrorisminnehåll online. Beträffande överlämnandet av personer som eftersöks för åtal eller verkställande av fängelsestraff i en annan medlemsstat går den aktuella trenden mot automatiskt erkännande och verkställande av europeiska arresteringsorder. Detta måste betyda att efterlevnaden av EU:s värderingar granskas i lägre grad inom det polisiära samarbetet och straffrättsliga förfaranden. Med tanke på rättsstatens aktuella problem i vissa medlemsstater är detta oacceptabelt. Varför ska ungersk polis kunna ge en värdtjänstleverantör på internet i Tyskland en direkt order om att radera ett visst innehåll, bara med motiveringen att det är terrorism? Och varför ska straffrättsliga myndigheter förlita sig på en påhittad eller blind tillit som i effektivitetssyfte antas stämma, utan att det finns någon som helst faktisk grund för detta? Eurojusts ordförande Ladislav Hamran kommenterade detta redan i september 2019 i Europaparlamentets utskott för medborgarligen fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor: "Vi har gått från en situation med blind tillit till att lita på och verifiera." Vi behöver verifiering i den mottagande medlemsstaten, inte automatiskt verkställande av gränsöverskridande polisiära åtgärder.

7

Säkerställa högsta möjliga normer för grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen på säkerhetsområdet

EU har ett ramverk av lagar och rutiner som säkerställer grundläggande rättigheter på vissa områden. Inom dataskydd och artificiell intelligens har EU till exempel tagit en ledande global roll för skapandet av nya regelverk. EU har världens högsta standarder när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati, och anser sig vara en förebild på dessa områden.

I enlighet med detta ställningstagande bör vi bekräfta att vissa gränser aldrig kommer att överskridas oavsett konsekvenserna. Vissa förfaranden som rör brottsbekämpning och social kontroll är under utveckling i hela världen och EU bör stå fast vid sina principer och förbjuda vissa tekniker eller rutiner. AI-akten har inneburit en möjlighet att skapa stränga regler och förbjuda vissa aktiviteter, i synnerhet bland annat begränsning av ansiktsgenkänning i realtid i offentliga utrymmen, prediktiv övervakning och poängsättning av medborgare.

EU bör även ta en ledande roll i skapandet av ett internationellt ramverk för vissa typer av teknik, såsom användning, import och export av vapen och teknik med dubbla användningsområden, inklusive cyberrövervakningsteknik och spionprogram. Omvänt behöver säkerhetsmyndigheter mjukvara för att analysera data och EU-länderna förlitar sig för närvarande på företag verksamma utanför EU. **EU bör själva investera i nödvändig teknik för att säkerställa höga normer för grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen.**

För sådan EU-mjukvara bör principer såsom "offentliga pengar, offentlig kod", inbyggt integritetsskydd, efterlevnad av grundläggande rättigheter inklusive icke-diskriminering och transparens i forskning, utveckling och anskaffning tillämpas.

Slutligen bör EU och i synnerhet medlemsstaterna acceptera att storskalig insamling av uppgifter utan brottsmisstankar, inklusive innehållet i kommunikation, inte är förenligt med våra grundläggande rättigheter, så som fastställts flera gånger av EU-domstolen bland annat beträffande lagring av telekommunikationsdata, övervakning av kommunikation, passageraruppgifter för flyg och mycket annat.

Rättspraxis i europeiska och nationella jurisdiktioner ska verkställas strikt och beaktas i kommande lagstiftning enligt rättsstatsprincipen.

8

Respekt för rätten till försvar och högsta normer för fängelseförhållanden

Frihetsberövande ska syfta till rehabilitering och återintegrering. För att säkerställa att detta är möjligt för frihetsberövade personer måste fängelser genomsyras av respekt för grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. Fängelseförhållanden i Europa förvärrar diskriminering, exkludering och fattigdom samt bidrar till efterföljande brottslighet och våldsam radikaliserings – detta är väldokumenterat av civilsamhällsorganisationer och internationella organisationer. Insatser behövs för att förbättra levnadsförhållanden och återupprätta fängslade personers rättigheter och värdighet samt säkerställa rehabilitering under hela frihetsberövandet och återintegrering efter fängelsevistelsen. Många medlemsstater har dömts upprepade gånger av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och FN-organ för sina skadliga fängelseförhållanden, inklusive överbeläggning av fängelser och allvarliga brott mot de fängslades grundläggande rättigheter. Vidare är de flesta fängelserna utformade utan könsbaserat och intersektionellt perspektiv. Därför är fängelsernas skadliga konsekvenser för individer och grupper i utsatta situationer, såsom kvinnor, radikaliserade personer och hbtqi+-personer, mycket större. Vidare förknippas fängelserna ofta med narkotikabruk, men denna koppling har uppkommit ur ett kriminaliseringsperspektiv. Rapporter visar hur narkotikapolitik som utformas och genomförs med ett kriminaliseringsperspektiv skadar i synnerhet missgynnade grupper och inte utgör effektiva åtgärder för att lösa problemet. Narkotikafenomenet bör lösas med ett helhetsperspektiv som omfattar mänskliga rättigheter, allmänhälsa, kön, social utveckling och hållbar utveckling.

Frihetsberövande bör åter bekräftas som en sista utväg och alternativ till frihetsberövande bör utforskas och prioriteras framöver inom den inre säkerheten samt lagstiftnings- och politikförslag.¹¹ I många studier har alternativ till frihetsberövande lett till större säkerhet i samhället genom en minskning av återfallen. All politik och alla åtgärder bör utformas med ett könsbaserat och intersektionellt perspektiv.

Den stora ökningen av EU:s behörigheter och befogenheter inom polisiärt och straffrättsligt samarbete innebär att en harmonisering av straffrättsligt skydd för att säkerställa svarandes grundläggande rättigheter¹² blir allt viktigare. Befintliga processuella rättigheter för personer som misstänks för brott ska utvidgas till frihetsberövade personer, oavsett om det handlar om förvar, häkte eller fängelse för brottsdömda personer. **Vidare bör miniminormer för frihetsberövade personer och fängelser centraliseras i ett EU-direktiv för att säkerställa likvärdiga normer i hela EU och för att underlätta det rättsliga samarbetet.** Det har funnits fall inom EU där arresteringsordern har avslagits av en domare på grund av brister i fängelsernas förhållanden i landet som skickat begäran.

När en medlemsstat planerar att använda EU:s sammanhållningsmedel till att utveckla eller renovera

¹¹ Slutsatser från det finländska ordförandeskapet, Future of Justice: detention and its alternatives (Framtidens rättsväsende: fängelse och dess alternativ), 18–19 juli 2019, <https://valtioneuvosto.fi/documents/11707387/14557119/Future+of+justice+and+its+alternatives.pdf/7e583643-b093-4d1e-dab1-0dfd52335c26/Future+of+justice+and+its+alternatives.pdf.pdf>.

¹² https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/justice_sv

fängelseinfrastruktur bör Europeiska kommissionen säkerställa nödvändiga villkor, i synnerhet sådana som säkerställer effektiv tillämpning och effektivt genomförande av stadgan om de grundläggande rättigheterna och tillämpning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD).

Dessa standarder ska gälla alla platser där frihetsberövning sker, inklusive polisstationer eller migrationscenter. Detta omfattar utvecklandet av starkare kopplingar till Europarådet samt dess normativa och institutionella ramverk på detta område, till exempel med avseende på arbetet hos dess kommitté för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT). På liknande sätt bör ytterligare stöd ges till oberoende externa besöksmekanismer såsom dem enligt Europarådets CPT och FN:s fakultativa protokoll till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning liksom dem från civilsamhällsorganisationer.

Europeiska kommissionens årliga rapport om rättsstatsprincipen bör innefatta en bedömning av huruvida fängelse- och häktesförhållanden är förenliga med de grundläggande rättigheterna.

9

Tydligt ramverk för användning av digitalisering och användning av artificiell intelligens

Allteftersom våra samhällen blir allt mer digitaliserade följer säkerhetsområdet samma väg. Vi anser att digitalisering är viktigt. Det finns fördelar – digitalisering kan bidra till effektivisering av polisarbetet genom att underlätta processen och möjliggöra kontakter med specifika grupper. Polisen måste kunna motverka den växande digitala brottsligheten, från hatbrott till bedrägerier, med tillräckliga verktyg och medel. Samtidigt är det viktigt att erkänna att detta har negativa effekter för de grundläggande rättigheterna (tekniken är aldrig neutral) och kostnaderna (tekniken är aldrig gratis och vi tror inte att teknik kan ersätta människor), men även för de människor som berörs av polis- och rättsväsendet (oavsett om de är brottsmisstänkta eller brottsoffer).

Användningen av AI-tillämpningar inom straffrättens domän kan få långtgående negativa konsekvenser för individens rättigheter och rättvisan i brottmålsprocesser. Det största problemet med AI (i synnerhet typen som representeras av maskininlärningsalgoritmer) är att maskinen utför sina funktioner och fattar beslut som bygger på ensidiga data och koder, och kommer att diskriminera på grunder som omfattar den berörda personens etniska ursprung eller socioekonomiska status. Detta är oacceptabelt på ett område såsom straffrätten där statens utrednings-, åtals- och straffmaskineri måste granskas och styras av människor, i synnerhet oberoende rättsliga myndigheter, som i slutänden ansvarar för rättskipningen i system och samhällen som bygger på rättsstatsprincipen.

Dessa verktyg kan störa logiken bakom kontradiktoriska förfaranden eftersom försvarsadvokater *de facto* kan berövas möjligheten att effektivt kommentera eller ifrågasätta bevisningen som används mot svarande. Ett annat stort problem som AI medför ur försvarsperspektiv avser den bristande transparens som kännetecknar dessa verktyg. Det exakta resonemanget och motiveringen bakom ett beslut som möjliggörs eller stöds av AI är inte alltid transparent och blir svårt för försvaret att ifrågasätta. Tekniken är aldrig neutral eller perfekt.

Vi har därför lyckats förhandla fram ett förbud mot poängsättning av medborgare och prediktiv övervakning utifrån profilering ("bedöma eller förutse risken att en fysisk person ska begå ett brott") i AI-akten samt lagt till känsligenkänning och AI-stöd i rättsväsendet i högrisk kategorin som kräver specifika skyddsmekanismer för sådana AI-tillämpningar. **Vi kommer att fortsätta att kämpa för ett fullständigt förbud av biometrisk fjärridentifiering på allmän plats (kallas ofta för "övervakning med ansiktigenkänning", men kan även omfatta bland annat igenkänning av gångstil).**

Vi förespråkar inbyggd rättvisa istället för inbyggd säkerhet för ny teknik och uppmanar EU att tillhandahålla finansiering för forskning på detta område. Ny teknik ska säkerställas med avseende på rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter. En hög teknisk skyddsnivå krävs i synnerhet för att förhindra risken att information manipuleras i brottsutredningar och åtal samt undvika att detta skadar integriteten i brottmålsprocesser. Även digitala markörer som garanterar spårbarheten för data och tydligt visar vilka myndigheter som har använt de ifrågavarande uppgifterna bör utvecklas. Med dessa digitala markörer skulle behöriga rättsliga myndigheter, liksom misstänkta och anklagade personer, kunna kontrollera varifrån informationen härrör och verifiera huruvida den har samlats in och behandlats i enlighet med tillämpliga dataskyddsrelaterade och straffrättsliga regler och normer.

10

Säkerställa att samarbetet med tredjeländer är förenligt med de grundläggande rättigheterna

I en allt mer globaliserad värld är behovet av internationellt samarbete inom brottsbekämpning och säkerhet viktigt. Narkotikahandeln sammankopplar latinamerikanska karteller och deras avskyvärda brott mot de mänskliga rättigheterna med smuggling i europeiska hamnar och försäljningsnätverk i hela EU. Narkotikagängen mördar varandra även på gatorna i europeiska huvudstäder och alldeles för ofta dödas även förbipasserande. Eftersom brottslingarna organiserar sig i transnationella nätverk och deras brottsoffer och förövare finns på olika sidor av världen är det viktigt att utveckla det internationella samarbetet. För att vara effektivt och förenligt med EU:s internationella förpliktelser är det mycket viktigt att detta samarbete är förenligt med de grundläggande rättigheterna och dataskyddsbestämmelser. Samarbetsavtalen mellan tredjeländer och Europol avseende utbyte av personuppgifter blir allt fler, men det sker varken konsekvensbedömningar beträffande grundläggande rättigheter eller samråd med civilsamhället. Det är av yttersta vikt att personuppgifter som analyseras av EU:s brottsbekämpande myndigheter erhålls på lagliga sätt. Detta är mycket tveksamt i vissa länder där tortyr eller andra former av misshandel är vanligt. Personuppgifter som delas med tredjeländer eller myndigheter såsom Interpol bör även följa stränga rättsliga normer, inklusive nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna.

Vi anser även att säkerhetsrelaterade samarbetsavtal med externa parter ofta utnyttjas för att instrumentalisera migrationspolitiken. Vi är fast övertygade om att dessa områden inte ska sammankopplas och att EU:s externa finansiering på säkerhetsområdet aldrig ska användas i migrations sammanhang.

EU bör ta vissa avtal, såsom avtalet om utbyte av uppgifter mellan Nya Zeeland och Europol¹³, som förebild och bör fastställa liknande standarder för liknande avtal framöver. Avtal som för närvarande förhandlas med auktoritära regimer såsom vissa från Mena-regionen, inklusive Egypten och Algeriet, bör läggas på is. Avtalen bör alltid följa folkrätten – vad gäller Israel och Marocko bör ockuperade territorier uttryckligen uteslutas från tillämpningen av avtalen med dessa länder.

Närvaron av sambandsmän och deras aktiviteter på EU-myndigheter inom gränserna för deras uppdrag bör offentliggöras. Relevanta nationella parlamentsledamöter och EU-parlamentariker som ansvarar för granskningen av EU:s brottsbekämpande myndigheter bör informeras om närvaron av företrädare för utländska regeringar i EU. Det bör vara förbjudet för dem att visa upp metoder som inte är tillåtna eller är olagliga i Europa (till exempel FBI:s presentation av Clearview vid Europol-konferensen).

Vi uppmanar till tydliga riktlinjer för det internationella samarbetet, transparens kring förhandlingarna om

¹³ Avtal mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Nya Zeeland, å andra sidan, om utbyte av personuppgifter mellan Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och de myndigheter i Nya Zeeland som är behöriga vad gäller bekämpning av grov brottslighet och terrorism, 20 februari 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex-%3A22023A0220%2801%29>.

dessa avtal och regelbunden information till Europaparlamentet, rapportering och statistik om utbytet av uppgifter med tredjeländer, konsekvensbedömningar med avseende på mänskliga rättigheter och utvärdering av behov, samråd med civilsamhället i tredjeländer och stopp för förhandlingar med tredjeländer som använder sig av metoder riktade mot EU-medlemsstater (till exempel spionprogrammet Pegasus).

11

Sätta stopp för polisvåld och diskriminering i EU

Polisen ges allt större befogenheter och manöverutrymme. Samtidigt har allt fler fall av polisvåld offentliggjorts under de senaste åren med mycket dramatiska konsekvenser för berörda individer och deras familjer, men även samhället i stort. Det är mycket viktigt att detta ämne får större uppmärksamhet eftersom allmänhetens medvetenhet är det första steget mot att bekämpa dessa problem.

Vi observerar även den ökande trenden av rapporterat polisvåld mot politiska aktivister (inklusive klimataktivister) och journalister¹⁴ liksom mot marginaliserade grupper, i synnerhet personer som tillhör minoriteter och personer i utsatta situationer. Rasifierade personer misshandlas upprepade gånger av polisstyrkor och utsätts för diskriminerande brottsbekämpningsåtgärder. De löper större risk att konfronteras av poliser och rättsväsenden i EU, vilket har bevisats i många studier.¹⁵ Deras överrepresentation illustrerar det faktum att de ofta av sin natur betraktas som brottsmisstänkta och mer kriminaliserade.

Polisvåld och diskriminering från rättsväsendet är ett problem vi måste ta itu med om vi vill säkerställa att de grundläggande rättigheterna och rättsstatsprincipen efterlevs. Vårt mål är dock inte att bara peka på problemen, utan att även erbjuda progressiva lösningar. Till exempel bör rättsliga och inrikes frågor innefattas i EU:s antidiskrimineringspolitik. Vidare bör polisstyrkornas efterlevnad av grundläggande rättigheter ingå i de årliga granskningarna av rättsstatsprincipen. Europeiska kommissionen bör även säkerställa att brottsoffers rättigheter genomdrivs strikt i fall som innefattar polisvåld och där myndigheter kränker medborgare.

Polisstyrkor bör vara förebilder när det kommer till grundläggande rättigheter. Bruket av våld ska begränsas strikt till en sista utväg och får inte leda till att medborgare avlider. **EU bör skapa en oberoende expertgrupp vars uppgift är att utveckla en EU-kod för polisetik som innehåller en uppsättning principer och riktlinjer för mål, utförande, övervakning och kontroll av polisen i demokratiska samhällen så som redan efterfrågats av Europaparlamentet¹⁶, att utifrån bästa praxis utarbeta utkast till riktlinjer för polisarbete i offentligheten och att organisera arbetsgrupper som sammanför företrädare för polisen med civilsamhället.**

EU-budget/medel bör avsättas till insamling av uppgifter om polisvåld av polisstyrkor i EU. Så som läget är just nu faller bördan för insamling av uppgifter på civilsammansorganisationer, akademiker och granskande medier. **EU-medel bör även användas till aktiv bekämpning av rasism, sexism och andra former av diskriminering och radikalisering hos säkerhetsmyndigheter.**

Det ökande behovet av att stoppa polisvåld och diskriminering har lett till vissa reformer inom brottsbekämpningen. Vi vill stödja insatserna och samla in bästa praxis för åtgärder. I detta syfte behöver vi säkerställa att det finns en strukturerad och kontinuerlig dialog med säkerhetsmyndigheter och polisväsendet, men även

14 Europeiska kommissionen, Recommendation on the protection, safety and empowerment of journalists (Rekommendation om journalisters skydd, säkerhet och inflytande), september 2021, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/recommendation-protection-safety-and-empowerment-journalists>

15 https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-fundamental-rights-report-2023_en_1.pdf, s. 95; https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-fundamental-rights-survey-police-stops_en.pdf; <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/france0112frForUpload.pdf>; https://www.enar-eu.org/wp-content/uploads/enar_report_-_the_sharp_edge_of_violence-2.pdf; https://www.lemonde.fr/police-justice/article/2017/01/20/le-defenseur-des-droits-denonce-les-controles-au-facies_5066029_1653578.html

16 Europaparlamentets resolution av den 19 juni 2020 om protesterna mot rasism till följd av George Floyds död, punkt 31 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0173_SV.html

företrädare från forskarvärlden och civilsamhället, för att hitta praktiska och hållbara lösningar.

Vi behöver en stark, transparent och medborgarcentrerad polisstyrka för att sätta stopp för polisvåld och diskriminering samt återupprätta medborgarnas förtroende för polisväsendet. För att uppnå detta bör polisstyrkan spegla mångfalden i våra samhällen och marginaliserade grupper bör tillåtas och uppmuntras att arbeta inom detta område. Liknande tankesätt bör tillämpas på EU-organ och lagstiftning på detta område på EU-nivå och mångfald bör främjas ytterligare i enlighet med rekommendationerna från myndigheten som beviljar ansvarsfrihet. Bland andra rutiner som bör delas av medlemsstaterna föreslår vi att kontrollkvitton skapas för personer som stoppas av polisen, att personer som vill bli poliser och som vill bli valda till ledningsbefattningar granskas externt samt att oberoende rapporteringskanaler skapas inom polisstyrkorna i händelse av att missförhållanden uppdagas.

Vi är medvetna om att vissa av dessa åtgärder främst faller inom medlemsstaternas behörighet. Vi vill dock använda EU-omfattande samarbets- och utbildningsstrukturer för att underlätta ett utbyte kring dem och uppmuntra till sådana åtgärder.

12

Brottsbekämpande myndigheter måste föregå med gott exempel

Vi kan inte prata om inre säkerhet utan att prata om de kvinnor och män som arbetar inom ramen för våra brottsbekämpande myndigheter liksom personer som arbetar inom relaterade fält såsom social och ekonomisk integration, förebyggande osv. Deras arbetsvillkor har försämrats väsentligt, precis som i många andra yrken i offentliga och relaterade sektorer. Den resultatorienterade politiken driver arbetstagare att föredra resultat som syns på kort sikt istället för att satsa på resultat på medellång eller lång sikt som ger meningsfulla effekter. Fastställandet av målsiffror leder till att de kvantitativa aspekterna prioriteras över det långsiktiga arbetet, såsom att gripa narkotikasäljare på gatan istället för en lång utredning som leder till att driften av kriminella nätverk stoppas. Denna politik bör ändras och brottsbekämpande myndigheter bör ha ett nära samarbete med aktörer ute på fältet för att säkerställa ett verkligt flerdimensionellt arbetssätt. Utbytet av bästa praxis och samordning av sådana åtgärder mellan företrädare för sektorer som organiserats på EU-nivå bör ske på EU-nivå.

Detta är nyckeln till att återupprätta den skadade relationen mellan brottsbekämpande myndigheter och befolkningen. Den nuvarande modellen bör ifrågasättas för att möjliggöra verklig förändring. Vi nämnde den mål-/resultatorienterade kulturen, men även kulturen av strafffrihet, bristande insyn och intolerans måste åtgärdas på djupet. Den rasistiska och misogyniska kulturen i polisstyrkorna måste utrotas för att öka medborgarnas förtroende för polisen. **Utbildning om de grundläggande rättigheterna och antidiskriminering bör utgöra en del av läroplanen, men även vara obligatoriskt för alla agenter. Arbetsgrupper bör skapas på EU-nivå för att utfärda riktlinjer och utbyta bästa praxis. Berörda EU-organ, inklusive Cefol och Europol, bör integrera dessa dimensioner i sitt arbete och sin utbildning för agenter på alla nivåer. Rapporter bör utarbetas för att bedöma framstegen och vilka problem som bör åtgärdas.**

Vi tror även på vikten av mänskliga polisresurser istället för att ersätta dem med verktyg och teknik som använder artificiell intelligens. Digitaliseringen må vara till stor nytta, men den kan inte ske på bekostnad av personbaserad inhämtning och sysselsättning. Stödmekanismer bör inrättas för personer som arbetar inom dessa områden för att undvika yrkesrelaterad press och utbrändhet, vilket ofta kan få mycket dramatiska konsekvenser (till exempel självmord).

En utökning av åtgärderna för att motverka gränsöverskridande brottslighet utgår även från att vi strävar efter en gemensam europeisk poliskultur och en samsyn kring den inre säkerheten på europeisk nivå. Vi föreslår att ett Erasmus-program inrättas för poliser. Detta skulle göra det möjligt för nyexaminerade poliser och poliser längre ned i hierarkin som inte nödvändigtvis har erfarenhet av att samarbeta med sina motparter

i andra medlemsstater att få ytterligare erfarenhet och observera bästa praxis för hur gränsöverskridande brottslighet kan bekämpas på effektivare sätt. Detta skulle leda till spontanare utbyte av information mellan aktörer ute på fältet och deras motparter i andra EU-medlemsstater. Programmet kunde sedan utvidgas till andra säkerhetsvakter och kriminalvårdare.

13

En EU-budget för inre säkerhet som är förenlig med de grundläggande rättigheterna

Arbetet för att lagstiftning och politik som rör inre säkerhet ska vara förenlig med de grundläggande rättigheterna innebär även att EU:s budget ska användas i enlighet med detta. Detta omfattar EU:s finansieringsprogram, oavsett om de hanteras direkt eller indirekt av Europeiska kommissionen eller hanteras gemensamt med medlemsstaterna, liksom budgeten som allokeras till RIF-myndigheter.

I detta syfte är det av yttersta vikt att hela arkitekturen i den fleråriga budgetramen (FBR) är förenlig med de grundläggande rättigheterna, med starka skyddsmekanismer i de förordningar som lägger grunden till EU:s finansieringsprogram och slår fast hur de ska förvaltas.

Mer specifikt ska **EU-finansieringsprogram såsom Horisont Europa inte stödja forskning och innovation som syftar till att utveckla ytterligare teknik som bidrar till massövervakning eller andra kränkningar av mänskliga rättigheter och folkrätten, inklusive av tredjeländer**, i nuvarande FBR (2021-2027).

Vidare bör starka skyddsmekanismer skapas när EU-medel används för att utveckla brottsbekämpande myndigheters och rättsväsendets användning av teknik.

Vi uppmanar därför Europeiska kommissionen att utföra en granskning och säkerställa fullständig transparens beträffande hur direktförvaltade EU-finansieringsprogram som rör inre säkerhet i nuvarande FBR (2021-2027) hittills kan ha påverkat de grundläggande rättigheterna.

När det kommer till samförvaltade EU-finansieringsprogram bör Europeiska kommissionen säkerställa partnerskapsavtal (PA) med medlemsstaterna där EU:s sammanhållningsfonder kanaliseras till inre säkerhet, inklusive genom att renovera eller modernisera fängelseinfrastrukturer, följa de nödvändiga villkoren i förordningen om gemensamma bestämmelser och i synnerhet de som syftar till att säkerställa efterlevnaden av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD).

Eftersom förberedelserna inför nästa FBR inleds under 2024 uppmanar vi även Europeiska kommissionen att säkerställa att framtida budgetförslag som syftar till att främja den inre säkerheten är förenliga med de grundläggande rättigheterna. Nästa FBR kommer även att utgöra en möjlighet att täppa till befintliga brister såsom avsaknaden av uppgifter om polisvåld (se avsnitt 10).

Så som beskrevs i avsnitt 5 kan de växande befogenheterna och behörigheterna hos myndigheter inom rättsliga och inrikes frågor leda till kränkningar av de grundläggande rättigheterna vid genomförandet av deras mandat. I dessa fall, när en myndighet inom rättsliga och inrikes frågor anses ha kränkt grundläggande rättigheter vid genomförandet av sitt mandat eller i sin dagliga verksamhet, bör Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, i egenskap av EU:s budgetmyndigheter, vidta lämpliga åtgärder såsom att inte bevilja ansvarsfrihet för budgeten och/eller placera vissa delar av myndighetens budget i en reserv. Denna reserv skulle frigöras när myndigheten för rättsliga och inrikes frågor återigen efterlever sin skyldighet att respektera de grundläggande rättigheterna.

SAMMANFATTNING AV KRAVEN

FRÅN DE GRÖNA/EFA

- Vi vill att EU ska skifta fokus och resurser till ökade åtgärder för bekämpning av allvarlig och ekonomisk brottslighet, korruption, organiserad brottslighet och penningtvätt, vilka utgör nödvändiga grundförutsättningar för alla andra typer av dödlig brottslighet och har allvarliga socioekonomiska konsekvenser för samhället och vår ekonomi.
- Vi är övertygade om att Eppo bör utrustas bättre för att säkerställa att det finns behörighet i alla ärenden där EU:s ekonomiska intressen påverkas till exempel av organiserad brottslighet. Vi anser även att deltagandet i Eppo ska vara obligatoriskt för alla medlemsstater som önskar utnyttja EU-medel.
- Vi vill att Europeiska kommissionen ska utföra en oberoende granskning av rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter i EU:s befintliga säkerhetspolitik, inklusive förordningar, direktiv och finansiering.
- På liknande sätt vill vi att Europeiska kommissionen på förhand utför utvärderingar och konsekvensbedömningar med avseende på rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter för alla nya lagstiftningsförslag.
- Vi vill se ett brottsoffercentrerat arbetssätt som omfattar starkare fokus på gottgörelse och upprättelse som främst utvecklar ytterligare mekanismer för reparativ rättvisa, vilket har bevisats vara mycket effektivt ur brottsoffrens perspektiv liksom för brottsdömda personer och samhället i stort. Det nya direktivet är ett steg i rätt riktning för brottsoffrens rättigheter, men dess tillämpning på nationell nivå och dess omfattning behöver stärkas.
- Vi föreslår att Europaparlamentet, i syfte att öka parlamentets kontroll över EU:s RIF-myndigheter, ska få en bindande röst när verkställande direktörer utses istället för bara ett möjlighet att ge ett utlåtande, vilket är fallet för Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten.
- Vi anser att EU bör ta en ledande roll i skapandet av ett internationellt ramverk för vissa typer av teknik, såsom användning, import och export av vapen och teknik med dubbla användningsområden, inklusive cyberövervakningsteknik och spionprogram.
- Vi anser att EU själva bör investera i nödvändig teknik för att säkerställa höga normer för grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. För sådan EU-mjukvara bör principer såsom "offentliga pengar, offentlig kod", inbyggt integritetsskydd, efterlevnad av grundläggande rättigheter inklusive icke-diskriminering och transparens i forskning, utveckling och anskaffning tillämpas.
- Vi insisterar på att miniminormer för frihetsberövade personer och fängelser centraliseras i ett

EU-direktiv för att säkerställa likvärdiga normer i hela EU och för att underlätta det rättsliga samarbetet.

- Vi förespråkar inbyggd rättvisa istället för inbyggd säkerhet för ny teknik och uppmanar EU att tillhandahålla finansiering för forskning på detta område. Ny teknik ska säkerställas med avseende på rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter. En hög teknisk skyddsnivå krävs i synnerhet för att förhindra risken att information manipuleras i brottsutredningar och åtal samt undvika att detta skadar integriteten i brottmålsprocesser. Även digitala markörer som garanterar spårbarheten för data och tydligt visar vilka myndigheter som har använt de ifrågavarande uppgifterna bör utvecklas.
- Vi anser att EU bör ta vissa avtal, såsom avtalet om utbyte av uppgifter mellan Nya Zeeland och Europol, som förebild och bör fastställa liknande standarder för liknande avtal i framtiden.
- Vi vill att EU ska skapa en oberoende expertgrupp vars uppgift är att utveckla en EU-kod för polisetik som innehåller en uppsättning principer och riktlinjer för mål, utförande, övervakning och kontroll av polisen i demokratiska samhällen så som redan efterfrågats av Europaparlamentet¹⁷, utifrån bästa praxis utarbeta utkast till riktlinjer för polisarbete i offentligheten och organisera arbetsgrupper som sammanför företrädare för polisen med civilsamhället.
- Vi förespråkar att utbildning om de grundläggande rättigheterna och antidiskriminering ska utgöra en del av läroplanen och vara obligatoriskt för alla agenter. Arbetsgrupper bör skapas på EU-nivå för att utfärda riktlinjer och utbyta bästa praxis. Berörda EU-organ, inklusive Cefpol och Europol, bör integrera dessa dimensioner i sitt arbete och sin utbildning för agenter på alla nivåer. Rapporter bör utarbetas för att bedöma framstegen och vilka problem som bör åtgärdas.
- Vi motsätter oss det faktum att EU-finansieringsprogram såsom Horisont Europa stöder forskning och innovation som syftar till att utveckla ytterligare teknik som bidrar till massövervakning eller andra kränkningar av mänskliga rättigheter och folkrätten. Vi uppmanar i detta hänseende Europeiska kommissionen att utföra en granskning och säkerställa fullständig transparens beträffande hur direktförvaltade EU-finansieringsprogram som rör inre säkerhet i nuvarande FBR (2021–2027) hittills kan ha påverkat de grundläggande rättigheterna.

¹⁷ Europaparlamentets resolution av den 19 juni 2020 om protesterna mot rasism till följd av George Floyds död, punkt 31 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0173_SV.html

METODIK

Detta dokument bygger på information från intresseorganisationer, inklusive företrädare för civilsamhället, akademiker och företrädare för brottsbekämpande myndigheter.¹⁸ Två samrådsmöten ordnades den 28 april 2023 och den 30 maj 2023, åtföljda av interna diskussioner. Detta dokument har utarbetats i samarbete mellan Europaparlamentariker som är aktiva inom inre säkerhet och rådgivare från Libe-teamet i De Gröna/EFA-gruppen.

¹⁸ En fullständig förteckning av organisationer och mötesdatum finns i bilagan.

BILAGA:

Förteckning över intressenter som tillfrågats

Hartmut Aden, Hochschule für Wirtschaft und Recht Berlin
Els de Busser, universitetet i Leiden
Chloe Berthelemy, European Digital Rights (EDRI)
Peter McNamee, Rådet för advokatsamfunden i EU (CCBE)
Chris Jones, Statewatch
Lea Meindre-Chautrand, Victim Support Europe
Sandro Mattioli, Mafia? No Thanks!
Laure Baudrihay-Gérard, Université Libre de Bruxelles
Willy Valckx, EU.Pol
Peter Smets, ordförande för EU.Pol
Giulia LIVERINO, kontaktperson för Eurojust i Bryssel
Michael Schmid, Eurojust, nationell medlem för Österrike
Jürgen Ebner, vice verkställande direktör för direktoratet för styrning
Edoardo Boggio Marzet, kontaktperson för Eurojust i Bryssel

60 rue Wiertz/Wiertzstraat 60
1047 Brussels, Belgium
www.greens-efa.eu
contactgreens@ep.europa.eu

©

Design and Layout:
Okay When agency